

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Завдання до практичних занять
з навчальної дисципліни
"БАНКІВСЬКА СИСТЕМА"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
спеціалізації "Банківська справа"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2012

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 1 від 31.08.2011 р.

Укладачі: Холодна Ю. Є.
Рац О. М.

3-13 Завдання до практичних занять з навчальної дисципліни "Банківська система" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Банківська справа" всіх форм навчання / укл. Холодна Ю. Є., Рац О. М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 44 с. (Укр. мов.)

Подано ситуації, які виникають у діяльності банків, що пов'язані з реєстрацією й ліцензуванням банків, формуванням і управлінням банківськими ресурсами, здійсненням грошових розрахунків, розрахунком економічних нормативів регулювання діяльності банків, кредитними та інвестиційними операціями, банківськими послугами й фінансовою стійкістю банку.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання.

Вступ

У сучасних умовах функціонування економіки України спостерігається стійка тенденція зростання ролі банків. Їх діяльність охоплює майже всі сфери життя суспільства.

Формування й успішне функціонування банківської системи України, входження вітчизняних фінансово-кредитних інститутів у міжнародний бізнес значною мірою залежить від кваліфікації та знань банківських працівників. Отримання практичних навичок щодо розв'язання тих або інших ситуацій в цій сфері є об'єктивною передумовою для всіх, хто користується банківськими послугами.

У завданнях до практичних занять з навчальної дисципліни "Банківська система" надано реальні ситуації, які виникають у діяльності банків, що пов'язані з реєстрацією й ліцензуванням банків, формуванням і управлінням банківськими ресурсами, здійсненням грошових розрахунків, розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків, кредитними та інвестиційними операціями, банківськими послугами, фінансової стійкості банку.

Подані завдання до практичних занять з навчальної дисципліни "Банківська система" згруповано у логічні модулі у розрізі програми навчальної дисципліни, що допомагає студентам узагальнити набуті теоретичні знання.

Дані завдання призначені для набуття навичок практичної роботи, яка формує фахівців спеціалізації "Банківська справа" всіх форм навчання. Також дані завдання допоможуть працівникам банківських установ підвищити власну кваліфікацію.

Модуль 1. Структурні компоненти банківської системи

Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність принципи побудови, функції

Завдання 1.1. Діяльність банку "Харків" характеризується показниками, наведеними у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Агрегований баланс банку, тис. грн

№ п/п	Стаття	2009 р.	2010 р.
1.	Активи	2 795,956	4 311,235
1.1	Кошти в НБУ та готівкові кошти в державних банках	501,256	600,145
1.2	Кошти в інших банках	720,050	1 360,050
1.3	Кредити та заборгованість клієнтів	1 472,000	2 350,040
1.4	Інші активи	102,650	1, 000
2	Пасиви		
2.1	Кошти банків	495,256	900,200
2.2	Кошти клієнтів	1 500,050	2 500,200
2.3	Статутний капітал	300,450	450,000
2.4	Інші пасиви	500,200	460,835

Необхідно:

1. На основі наведених даних проаналізувати структуру і динаміку зміни статей балансу банку.
2. Зробити висновки щодо тенденцій зміни показників.
3. Побудувати графіки динаміки і структури пасивів і активів балансу банку.

Завдання 1.2. Показники, які характеризують активні операції банку "Харків" наведено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Актив банку, тис. грн

№ п/п	Статті активу	2009 р.	2010 р.
1	Каса банку	340	545
2	Кореспондентський рахунок в НБУ	1 602	2 335
3	Кошти в інших банках, кредити та аванси іншим банкам	6 363	5 412
4	Кредити, видані підприємствам	6 259	6 156
5	Споживчі кредити	4 351	4 947
6	Цінні папери на продаж	58	774
7	Інвестиційні цінні папери	148	137
8	Основні засоби	3 309	3 630
9	Інші активи	208	399
	Усього активів	22 638	24 335

Необхідно:

1. На основі наведених даних проаналізувати структуру і динаміку активних операцій банку (абсолютний приріст, темпи зростання та приросту).

2. Зробити висновки щодо тенденцій зміни розрахованих показників.

Завдання 1.3. Показники, які характеризують пасивні операції банку "Харків" наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Пасив банку, тис. грн

№	Статті пасиву	2009 р.	2010 р.
1	2	3	4
	Зобов'язання		
1	Кореспондентський рахунок НБУ	593	620
2	Кореспондентські рахунки інших банків	1 388	1 258
3	Кредити НБУ	98	89
4	Кредити інших банків	1 905	1 560
5	Поточні рахунки клієнтів	5 520	4 560

1	2	3	4
6	Вкладні рахунки фізичних осіб	6 617	7 076
7	Вкладні рахунки юридичних осіб	2 264	3 120
	Усього зобов'язань	16 121	18 283
	Капітал		
1	Статутний капітал	1 242	1 260
2	Резервні фонди	2 890	2 640
3	Нерозподілений прибуток минулих років	1 105	482
4	Фінансовий результат поточного року	1 280	1 670
	Усього капіталу	6 517	6 052
	Усього пасивів	22 638	24 335

Необхідно:

1. На основі наведених даних проаналізувати структуру і динаміку пасивних операцій банку (абсолютний приріст, темпи зростання та приросту).
2. Зробити висновки щодо тенденцій зміни розрахованих показників.

Завдання 1.4. Діяльність банків України за 2 півріччя поточного року характеризується такими показниками, млн грн:

- кошти суб'єктів господарювання становлять – 12 800;
- вклади фізичних осіб – 10 250,2;
- міжбанківські кредити та депозити – 3 948,2;
- кредити наданні суб'єктам господарювання – 25 741,5;
- кредити надані іншим банкам – 3 355,8;
- кошти бюджету та позабюджетних фондів – 1 111,6;
- кошти від НБУ – 743,0;
- субординований борг – -601,2;
- кредити надані фізичним особам – 989,1;
- вкладення в цінні папери – 1 200.

Необхідно:

1. Згрупувати показники, які характеризують активні операції; пасивні операції.
2. Проаналізувати структуру активів і пасивів системи банків України.

Завдання 1.5. Характеристика ситуації: ви працюєте фінансовим аналітиком на ВАТ "Турбоатом". Керівництво підприємства поставило перед вами завдання: розрахувати кількість грошей, необхідних підприємству в якості засобів обігу, враховуючи такі дані:

Сума цін по реалізованим цінам (робіт, послуг) – 4 500 млрд грн.

Сума цін товарів (робіт, послуг) проданих з розстрочкою платежу, строк оплати яких не настав, – 42 млрд грн.

Сума платежів по довгостроковим зобов'язанням, строки яких настали, – 172 млрд грн.

Сума взаємно сплачуваних платежів – 400 млрд грн.

Середнє число оборотів грошей за рік – 10.

Тема 2. Банки другого рівня як ключова складова банківської системи

Завдання 2.1. Стан банківських ресурсів банку "Харків" характеризується такими даними (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Стан банківських ресурсів

№ п/п	Показники	Сума, млн грн
1	Прибуток банку	1500
2	Фонди банку	50 000
3	Кошти на рахунках підприємства	89 000
4	Вклади громадян	1 000
5	Кошти, отримані від інших банків	1 350
6	Інші пасиви	2350
7	Короткострокові кредити	130 000
8	Довгострокові кредити	80
9	Відвернення за рахунок прибутку	1 500
10	Кредити іншим банкам	5 000
11	Каса	400
12	Інші активи	500

Необхідно: визначити розмір балансового капіталу, складових регулятивного капіталу банку та його розмір.

Завдання 2.2. Діяльність банку "Харків" характеризується такими показниками:

сума зносу нематеріальних активів – 150 тис. грн;
фактично сплачений зареєстрований статутний капітал – 50 000 тис. грн;
збитки поточного року – 560 тис. грн;
результат переоцінки основних засобів – 1 700 тис. грн;
резервний фонд – 405 тис. грн;
дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу – 2 150 тис. грн;
нематеріальні активи – 600 тис. грн;
резерви під стандартну заборгованість інших банків – 2 000 тис. грн;
прибуток минулих років – 2 500 тис. грн;
резерви під стандартну заборгованість клієнтів за кредитними операціями – 60 000 тис. грн;
загальні резерви – 78 тис. грн;
субординований борг – 10 500 тис. грн (віднесено до капіталу – 8 500 тис. грн);
емісійний дохід – 4 071 тис. грн.

Необхідно: розрахувати суму основного та додаткового капіталу. Проаналізувати, чи виконуються всі необхідні пропорції в структурі регулятивного капіталу.

Завдання 2.3. Комерційний банк "Харківбанк" виконує операції, які згідно з чинним законодавством здійснюються лише за рахунок власних коштів. Баланс банку містить такі показники (табл. 2.2).

Необхідно:

1. Назвати операції, що їх комерційні банки виконують лише за рахунок власних коштів.
2. Визначити розмір капіталу (власних коштів) комерційного банку.

Показники комерційного банку "Харківбанк"

№ п/п	Статті балансу	Роки, тис. грн	
		2009 р.	2010 р.
1	Статутний фонд зареєстрований	6 300	10 800
2	Резервний фонд	1 850	2 740
3	Емісійні різниці	2 350	1 920
4	Фонди економічного стимулювання	2 100	180
5	Прибуток звітного року	3 092	650
6	Власні цінні папери банку в портфелі на продаж	1 590	450
7	Нематеріальні активи	190	970
8	Резерви страхування активних операцій банку	940	1 420
9	Несплачений зареєстрований статутний фонд	290	330
10	Капітальні вкладення в нематеріальні активи	200	2 320
11	Результати індексації основних засобів	1 630	39 200
12	Вкладення в дочірні компанії	1 510	37 900
13	Вкладення в акції акціонерних товариств і підприємств	780	4 600
14	Вкладення в асоційовані банки	3 990	4 700
15	Вкладення в асоційовані небанківські установи	110	6 310

Завдання 2.4. У січні 2010 року банком "Харків" були залучені грошові кошти строком на 4 місяці на суму 7 000 грн на умовах:

- а) щомісячної виплати простого відсотка (19 % річних);
- б) виплати складного відсотка (17,5 % річних).

Необхідно: розрахувати суму відсотків, використовуючи різні методи розрахунків. Вибрати більш вигідний для клієнтів варіант.

Завдання 2.5. Баланс банку "Харківбанк" містить таку інформацію (табл. 2.3).

Необхідно:

1. Визначити, що таке банківські ресурси?
2. Визначити розмір надлишку або нестачі банківських ресурсів протягом 2008 – 2010 рр. Яких заходів має вжити комерційний банк у кожному конкретному разі?
3. Як НБУ регулює розміри банківських ресурсів?

Баланс комерційного банку "Харківбанк"

№ п/п	Статі балансу	Роки, тис. грн		
		2008 р.	2009 р.	2010 р.
1	Нерозподілений прибуток банку	1 200	1 500	1 700
2	Фонди банку	20 954	50 000	60 000
3	Депозити юридичних осіб	–	13500	17000
4	Вклади населення	18 650	1 000	11 000
5	Кошти на рахунках підприємств і організацій	121 460	89 000	70 000
6	у тому числі на валютних рахунках	8 220	–	–
7	Кошти на бюджетних рахунках	225 369	190	630
8	Ресурси, куплені в інших комерційних банках	–	1 350	2 000
9	Ресурси, куплені в інших установах свого банку	34 000	–	2 500
10	Інші пасиви	3 200	22 350	6 980
11	Кредитори	250 800	50	620
12	Валютні пасиви	4 000	–	–
13	Каса	13 600	400	25 000
14	Кореспондентські рахунки	16 700	23 000	63 000
15	Строкові депозити	–	110 000	60 000
	у тому числі:			
17	довгострокові	–	–	12 000
18	Прострочені кредити	27 600	21 000	3 430
	у тому числі:			
19	короткострокові	27 600	21 000	–
20	Довгострокові	–	–	3 430
21	Основні засоби і витрати	18 900	7400	8 000
22	Дебітори	5 200	3600	4 500
23	Інші активи	122 500	–	3 500
24	Ресурси, продані у своїй системі	360 800	–	5 000

Завдання 2.6. Показники фінансової звітності публічного акціонерного банку "Харківбанк" станом на 1 березня протягом 2008 – 2010 рр. мають такий вигляд (табл. 2.4).

Показники банку "Харківбанк"

№ п/п	Статті балансу	Роки, тис. грн		
		2008 р.	2009 р.	2010 р.
1	Прибуток банку	700	150	150
2	Загальні резерви	600	400	150
3	Статутний фонд	5 000	4 000	3 000
4	Резервний фонд	900	800	600
5	Інші фонди банку	480	320	190
6	Кошти на рахунках підприємств	9 000	8 500	7 200
7	Кошти місцевих бюджетів	140	–	80
8	Кошти бюджетних організацій	600	500	220
	Вклади фізичних осіб:			
9	а) строкові	450	280	60
10	б) до запитання	100	–	190
11	Норма обов'язкових резервів	11 %	11 %	11 %
12	Потреба юридичних осіб у кредитах	4 800	950	1 800
13	Заборгованість за кредитами	12 500	14 300	11 690

Необхідно:

1. Визначити розмір наявних банківських ресурсів, а також потребу в них на 1 березня протягом 2008 – 2010 рр.

2. Зробити висновок про забезпеченість банку ресурсами і пояснити можливі рішення банку щодо задоволення потреб юридичних осіб у кредитах.

Завдання 2.7. Банку "Харків" з метою додержання економічних нормативів НБУ необхідно залучити із зовнішніх джерел 12 млн грн. Банк уже має в обігу 4 млн простих акцій номінальною вартістю 2,3 грн кожна і сукупні активи обсягом 500 млн грн за розміру акціонерного капіталу в 130 млн грн. Банк "Харків" передбачає отримати близько 50 млн грн сукупних доходів, а поточні витрати здійснювати на рівні, який не перевищує 40 млн грн. Діюча ставка податку на прибуток – 30 %.

Перед керівництвом банку стоїть завдання залучити кошти в розмірі 12 млн грн за рахунок вибору одного з трьох зазначених далі способів:

- 1) емісії 1 млн нових простих акцій номінальною вартістю 12 грн;
- 2) емісії привілейованих акцій із ставкою дивіденду 10 % і номінальною вартістю 12 грн кожна;
- 3) реалізації на 12 млн грн субординованих капітальних боргових зобов'язань із купонною ставкою 12 %.

Необхідно: визначити найбільш доцільний спосіб залучення коштів. Зробити обґрунтовані висновки.

Завдання 2.8. Складні відсотки на вклади нараховуються щоквартально за номінальною ставкою 20,1 % річних.

Необхідно: визначити суму відсотків, нарахованих за внесок 8 000 грн за 4 роки.

Завдання 2.9. Банк приймає депозити на 6 місяців за ставкою 15,5 % річних, на 9 місяців за ставкою 16 % річних і на рік за ставкою 17 % річних.

Необхідно: визначити суму, яку отримає власник депозиту 12 000 грн в усіх трьох випадках за умови нарахування:

- а) простих відсотків щомісячно за методом 30/360;
- б) складних відсотків щомісячно за методом 30/360.

Завдання 2.10. Банк "Харків" має такі джерела коштів банку (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Джерела коштів банку, тис. грн

№ п/п	Показник	2009 р.	2010 р.
1	Усього пасивів, у тому числі	42 284	70 291
2	Власний капітал	19 620	23 934
2.1	Статутний капітал	15 000	18 600
2.2	Емісійна різниця	2 295	2 295
2.3	Резерви	355	436
2.4	Нерозподілений прибуток	1 970	2 603
3	Зобов'язання	22 664	46 357
3.1	Кошти банків	2 800	3 000
3.2	Кошти клієнтів	13 902	35 571
3.3	Нараховані витрати до сплати	190	521
3.4	Інші зобов'язання	5 772	7 265

Необхідно: за даними табл. 2.5 проаналізувати структуру джерел коштів банку в динаміці, зробити висновки.

Завдання 2.11. Банк "Харків" випустив депозитні сертифікати номіналом 1 500 грн на строк 6 місяців із нарахуванням процентів у розмірі 12 % річних.

Необхідно: визначити суму нарахованих процентів, які сплатить банк власникові депозитного сертифіката після визначеного терміну.

Завдання 2.12. Комерційний банк "Харківбанк" обслуговує різні підприємницькі структури. Деякі з них (перелік подається далі) звернулися до банку з проханням, щоб він з огляду на специфіку діяльності кожної підприємницької структури запропонував їм використовувати ту чи іншу форму безготівкових розрахунків або спосіб платежу:

швейна фабрика – із бюджетом за внесками до нього сум податків, зборів, інших обов'язкових платежів;

домобудівний комбінат – з металобазою для завершення розрахунків за актом звірки взаємної заборгованості підприємств;

будівельна організація – зі своїми працівниками за належними їм коштами, які компенсують витрати на відрядження, у разі перебування працівників у населеному пункті, де немає банків;

швейна фабрика – з шовковим комбінатом за фактично відвантаженою ним тканину;

деревобробний комбінат – з лісгоспами, що розташовані в іншій місцевості і з якими комбінат має разові господарські зв'язки за поставками лісопродукції;

будівельно-монтажне управління – із заводом залізобетонних конструкцій за поставки виробів, коли поставки рівномірні та постійні;

фізична особа – з торговельною організацією за придбаний легковий автомобіль;

молочний завод – із продторгом за поставки молочної продукції у склотарі;

будівельна організація – з цегельним заводом, коли цегла відвантажуються автомобільним транспортом покупця.

Необхідно:

1. Визначити, які форми розрахунків або спосіб платежу доцільно використовувати в кожному конкретному разі, і пояснити чому.
2. У яких випадках банк депонує кошти клієнтів при організації безготівкових розрахунків?

Завдання 2.13. Національний банк України проводить кількісний тендер для рефінансування банків терміном до 14 днів. Загальна сума кредиту, запропонована НБУ – 2 000 тис. грн. Мінімальна сума заявки одного банку – 150 тис. грн. Вид забезпечення – враховані банком векселя суб'єктів господарювання.

Для участі в тендері отримані заявки банків (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Джерела коштів банків, тис. грн

Показники	Банк				
	1	2	3	4	5
1. Сума заявки банку, тис. грн	750,0	400,0	450,0	550,0	450,0
2. Термін діяльності банку	6 років	10 міс.	3 роки	2 роки	4 роки
3. Резерв під кредитний ризик, тис. грн:					
3.1) розрахункова сума;	100,0	55,0	90,0	120,0	150,0
3.2) фактично сформовано	100,0	45,0	75,0	120,0	150,0
4. Дотримання банком економічних нормативів на останню дату:					
4.1. Мінімального розміру регулятивного капіталу (H_1): дотримання (+), недотримання (-).	+	-	-	+	+
4.2. Співвідношення: регулятивного капіталу до сукупних активів (H_3), фактичне значення, %	9,2	5,5	8,0	8,5	9,0
максимального розміру кредитного ризику на одого контрагента (H_7): фактичне значення, %	22,0	27,5	27,0	23,0	19,0
5. Балансова вартість векселів, наданих у забезпечення кредиту	750,0	320,0	370,0	970,0	650,0

Необхідно:

1. Вирішити питання про участь банків у тендері, аргументувавши причини відмови.
2. Визначити, які суми кредиту одержать банки, допущені до кількісного тендера НБУ?

Завдання 2.14. До комерційного банку "Харківбанк" 12 квітня надійшли від консервного комбінату такі платіжні доручення:

№ 20 від 1 квітня на перерахування коштів у сумі 15 тис. грн фермерському господарству за одержану сільськогосподарську продукцію;

№ 24 від 6 квітня на 28 тис. грн для попередньої оплати рахунку цукрового заводу за цукор;

№ 29 від 12 квітня – на перерахування колективному сільськогосподарському підприємству авансу в рахунок майбутніх поставок продукції на суму 40 тис. грн;

№ 30 від 12 квітня – на перерахування прибуткового податку до бюджету на суму 10 тис. грн;

№ 31 від 12 квітня – для переказу через підприємство зв'язку заробітної плати працівникам, які перебувають у відрядженні в іншому населеному пункті, на суму 6 тис. грн;

№ 32 від 12 квітня – на перерахування машинобудівному заводу авансу в рахунок майбутніх поставок обладнання на 35 тис. грн.

На поточному рахунку консервного комбінату на початок операційного дня 12 квітня знаходилось 120 тис. грн.

Необхідно:

1. Визначити, які платіжні доручення і в якій послідовності будуть прийняті банком до виконання?
2. Протягом якого часу з дати заповнення платіжне доручення приймається банком до виконання?
3. Що таке попередня оплата товарів, послуг та виконаних робіт?
4. Відмінність попередньої оплати товарів, послуг та виконаних робіт від авансових платежів.
5. Заходи економічного впливу за несвоєчасність оплати платником платіжних доручень за фактично одержані ним товари.

Завдання 2.15. Залишок коштів на поточному рахунку домобудівного комбінату (ДБК) на 18 квітня становить 200 тис. грн. До розрахункового рахунку ДБК є такі претензії (табл. 2.7).

Необхідно:

1. Пояснити, які розрахункові документи ДБК будуть прийняті банком до виконання і в якій послідовності.
2. Що зробить банк з документами, для оплати яких недостатньо коштів на поточному рахунку.
3. Що таке безакцептне (безспірне) стягнення коштів з рахунків клієнтів?

Таблиця 2.7

Претензії до розрахункового рахунку ДБК

№ п/п	Зміст документа	Сума, тис. грн
1	Платіжне доручення за отримані 10 квітня енергоносії	20
2	Строкове зобов'язання за кредитом зі строком погашення 18 квітня	60
3	Чек на виплату заробітної плати, строк якої 18 квітня	30
4	Платіжне доручення на перерахування коштів до пенсійного фонду	5
5	Платіжне доручення на перерахування коштів на окремий рахунок, який гарантує оплату чеків із чекової книжки	10
6	Інкасове доручення (розпорядження) на безакцептне списання коштів до бюджету	15
7	Платіжне доручення на дострокове погашення кредиту, отриманого раніше	40
8	Платіжне доручення на попередню оплату цегли	35
9	Платіжне доручення на перерахування банку плати за розрахунково-касове обслуговування	5
10	Платіжне доручення на перерахування коштів малому підприємству для участі в його господарській діяльності	20
11	Платіжне доручення на перерахування коштів, призначених для купівлі облігацій Державної внутрішньої позики	45

Завдання 2.16. Залишок коштів на рахунку підприємства "Мрія" склав 60 тис. грн до обслуговуючого банку надійшли такі документи:

- а) чек на виплату заробітної плати на суму 20 тис. грн;
- б) платіжна вимога на основі рішення суду на виплату коштів за авторським договором – 25 тис. грн;

в) платіжне доручення на перерахування коштів до Пенсійного фонду – 10 тис. грн;

г) строкове зобов'язання за позичкою 15 тис. грн;

д) платіжне доручення – сплата за аренду приміщення – 5 тис. грн.

Необхідно: вказати, які документи та в якому порядку будуть прийняті працівником банку до виконання.

Завдання 2.17. Компанія може доставляти готівку в банк самостійно або за допомогою посередників – охоронних та інкасаторських структур. Але тільки інкасатори відповідають за гроші, які вони перевозять, всі інші просто супроводжують касира. Як уникнути врат при інкасації грошей?

Необхідно:

1. Яку суму готівкою може в рамках однієї угоди використати фірма відповідно до законодавства?

2. На скільки штрафують фірму й на скільки штрафують конкретних працівників за порушення ліміту каси?

3. Коли з'явилася перша організована інкасаторська служба в Держбанку й коли стало діяти інкасаторське об'єднання при НБУ?

4. Хто зараз основні гравці на ринку інкасаторських послуг?

5. Якими способами може доставити готівку в банк компанія?

6. Хто відповідає за перевезені гроші – інкасатор чи охоронець?

7. Що вигідніше банку: мати власну інкасаторську службу або наймати сторонню інкасаторську організацію? Які точки стосовно цієї проблеми існують серед банкірів?

8. Які порушення в діяльності інкасаторських компаній і банків можуть призвести до порушення кримінальної справи?

9. Як визначається вартість інкасаторських послуг і яка вона?

10. Яким повинен бути інкасатор?

Завдання 2.18. Банком "Харків" закуплено заготівок пластикових карток типу:

Visa Gold – 10 карток за ціною 13 грн за 1 заготівку, 10 карток за ціною 12 грн за 1 заготівку;

Visa Classic – 150 карток за ціною 3,5 грн за 1 заготівку, 350 карток за ціною 4,0 грн за 1 заготівку;

Visa Electron – 2 000 карток за ціною 3 грн за 1 заготівку, 2 800 карток за ціною 2,9 грн за 1 заготівку.

Заготівки платіжних карток поступають до філій послідовно, починаючи з філії № 1 (табл. 2.8).

Необхідно:

1. Розрахувати витрати філій банку за використані заготівки пластикових карток.
2. Визначити, які фактори впливають на обсяг і структуру операцій банку з платіжними картками.

Таблиця 2.8

Кількість використаних заготівок платіжних карток за їх типами

Філія	Visa Gold	Visa Classic	Visa Electron
Філія № 1	5	150	1 500
Філія № 2	6	108	780
Філія № 3	8	230	1 350
Усього	19	488	3 630

Завдання 2.19. Керівництво банку "Харків" приймає рішення щодо впровадження зарплатного проекту.

Необхідно:

1. Обґрунтувати необхідність упровадження зарплатних проектів для банку.
2. Визначити основні шляхи підвищення дохідності зарплатних проектів.
3. Визначити, які переваги має банк, залучаючи клієнтів через упровадження зарплатних проектів?

Завдання 2.20. Банк може запропонувати клієнту два варіанти кредитування поставки обладнання з Германії.

1. Сума кредиту – 200 млн грн, процентна ставка – 8 % річних, використання кредиту відбувається рівномірно протягом 5 років, погашення відбувається 10 рівними внесками два рази на рік, починаючи через 6 місяців після останнього використання.
2. Сума кредиту – 200 млн грн, процентна ставка – 10 % річних; використання рівномірне протягом 3 років; погашення 10 рівними річними внесками, починаючи через 6 місяців після останнього використання.

Необхідно: визначити вартість кредиту за кожним варіантом кредитування та обрати той з них, який є більш прийнятним для позичальника з погляду мінімізації витрат.

Завдання 2.21. 15 квітня від інсайдера "Харківбанк" надійшла заявка на кредит. У табл. 2.9 наведено кредитна заявка інсайдера "Харківбанк".

Таблиця 2.9

Кредитна заявка інсайдера "Харківбанк"

№ п/п	Показники	Значення
1	Сума потрібної позички, тис. грн	220
2	Сума оборотного капіталу, тис. грн	50
3	Кошти, що надійдуть від використання позички (грошових потоків), тис. грн	170
4	Рентабельність підприємства, %	30
5	Сукупна заборгованість за позабалансовими зобов'язаннями, тис. грн	12
6	Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,27
7	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,30
8	Коефіцієнт поточної ліквідності	0,90
9	Коефіцієнт маневреності	0,6
10	Коефіцієнт незалежності	0,8
11	Об'єкт кредитування	На придбання акцій банку
12	Застава, тис. грн	130
13	Затримка повернення позички в минулому	–
14	Прострочені кредити	–
15	Пролонгація отриманих рішень кредитів	–
16	Номінальна вартість акцій банку, що знаходиться в інсайдера, грн	130
17	Капітал банку, тис. грн	4 500

Необхідно:

1. На підставі інформації кредитної заявки визначити доцільність надання кредиту та його розмір.
2. Обґрунтувати відповідь.

Завдання 2.22. Підприємство одержало позику на закупівлю обладнання 17 січня 2010 р. строком до 3 місяців у сумі 145 тис. грн, процент за кредит складає 24 % річних. 20 лютого клієнт достроково погасив частину позики у розмірі 60 тис. грн. Повністю позика була погашена 25 березня.

Необхідно: нарахувати процент за користування кредитом у 1, 2, 3 місяцях звітнього року.

Завдання 2.23.

1. Згідно з умовами кредитної угоди використання кредиту на загальну суму 10 млн грн здійснюється рівними сумами по 2 млн грн через кожні шість місяців починаючи з 1 січня 2010 року. Погашення кредиту відбувається 10 рівними внесками кожні три місяці починаючи з 1 липня 2011 року.

2. Використання кредиту – рівномірне протягом 2007 – 2010 років, погашення – 10 рівними внесками два рази на рік починаючи з 1 січня 2008 року.

3. Сума кредиту – 150 млн грн, використання – 31.12.2008 р. – 30 млн грн, 31.12.2009 р. – 70 млн грн, 31.12.2010 р. – 50 млн грн. Погашення рівними річними внесками починаючи з 31.12.2011.

Необхідно: визначити повний та середній строк кредиту.

Завдання 2.24. Характеристика ситуації: сума коштів, залучених на депозити банку "Харків" становить 700 тис. грн;

депозитна процентна ставка 12 % річних;

норма резервування 10 %;

норма прибутку кредитної діяльності банку 15 % річних (співвідношення обсягів прибутку і наданої позики);

витрати обслуговування (заробітна плата працівникам, матеріали) 20 тис. грн;

період користування позикою 12 міс.

Необхідно:

1. Визначити оптимальну для банку кредитну процентну ставку.

2. Які, на вашу думку, завдання ставить керівництво банку при встановленні відсоткової ставки за кредитом?

Завдання 2.25. Станом на 01.12.2010 р. для покриття можливих витрат по кредитних операціях банку "Харків" був сформований резерв по кредитах:

- стандартних – 3 000 грн;
- під контролем – 7 500 грн;
- субстандартних – 4 500 грн;
- сумнівних – 8 500 грн;
- безнадійних – 9 500 грн.

Дані щодо суми кредиту та виду його забезпечення надано в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Сума кредиту та види його забезпечення

Кредити, класифіковані за рівнем ризику	Сума кредиту, тис. грн	Вид забезпечення кредиту		
		Нерухоме майно	Держ. цінні папери	Гарантії КМУ
Стандартні	150 000	200 000		
Під контролем	200 000		250 000	
Субстандартні	130 000			130 000
Сумнівні	100 000		100 000	
Безнадійні	18 000			26 000
Усього кредитний портфель	598 000	200 000	350 000	156 000

Необхідно: провести коригування суми резерву, враховуючи стан кредитного портфеля банку станом на 01.01.2011 р.

Завдання 2.26. Дохід позичальника 3 150 грн у місяць, його витрати 1 250 грн у місяць, розмір кредиту 4 500 грн, термін кредиту 10 місяців, річна ставка відсотка (прості відсотки) 17 %.

Необхідно:

1. Визначити суму складних процентів.
2. Розрахувати загальний розмір боргу клієнта банку.
3. Визначити коефіцієнт платоспроможності фізичної особи, якщо погашення кредиту виконується рівними частинами.
4. На основі коефіцієнта платоспроможності прийняти рішення щодо видачі споживчого кредиту.

Завдання 2.27. Строк кредитування позичальника банку – 5 років, участь клієнта при фінансуванні угоди – 6 тис. дол., позичальник – жінка 30 років, медичний працівник, не одружена, дітей не має, річний дохід 62 тис. грн, стаж роботи 9 років, на теперішній роботі – 1,5 роки, має власний будинок, де мешкає протягом 2 років.

Необхідно: визначити за різними техніками кредитного скорингу країн Франції та США можливість надання кредиту на придбання автомобіля вартістю 30 тис. дол.

Завдання 2.28. Трестовий відділ комерційного банку "Харківбанк" уклав угоду з акціонерним товариством (АТ) "Осокор" про посередництво в розміщенні акцій товариства та виплату дивідендів за ними. Банк узяв на себе зобов'язання розмістити 15 тис. акцій, у тому числі 4 тис. привілейованих. Фіксована ставка дивіденду за привілейованими акціями – 20 %. Усі акції мають однаковий номінал – 1 000 грн. Умовами договору передбачено, що коли банк не розмістить якусь частину акцій, то він має їх викупити у АТ "Осокор" за номінальною вартістю.

Банк "Харківбанк" розмістив випущені акції так: 3 тис. простих акцій перейшли у володіння держави, а решту простих акцій – 8 тис. шт. – придбали фізичні особи; 4 тис. привілейованих акцій залишилися нерозміщеними.

Через деякий час АТ "Осокор" викупило в акціонерів 800 простих акцій. По закінченні звітнього року загальні збори АТ "Осокор" затвердили розмір прибутку, одержаного за звітний період – 9 млн грн. На виплату дивідендів передбачено спрямувати 4,5 млн грн.

Необхідно:

1. Визначити, що зробить банк з нерозміщеними привілейованими акціями АТ "Осокор"?
2. Визначити розмір дивідендів, які припадають на 1 акцію.
3. Куди мають бути перераховані кошти, що належать акціонерам як дивіденди, а також за рахунок якого джерела банк має виплатити дивіденди?

Завдання 2.29. Структура інвестиційного портфеля окремих комерційних банків характеризується такими даними (табл. 2.11).

Структура інвестиційного портфеля окремих комерційних банків, %

№	Інвестиційний портфель	"Харківбанк"	"Дніпробанк"	"Баланс"
1	Облігації державної внутрішньої позики	21	63	20
2	Звичайні акції	14	13	30
3	Привілейовані акції	17	21	35
4	Облігації підприємств	30	2	11
5	Депозитні сертифікати інших комерційних банків	18	1	4

У банку "Дніпробанк" кошти вкладені в акції підприємств і організацій, що займаються виробництвом, заготівлею та переробкою сільськогосподарської продукції. У банку "Харківбанк" кошти вкладені у підприємства, що займаються торгівлею, виробництвом чорних та кольорових металів, вантажними перевезеннями. Банк "Баланс" володіє акціями підприємств машинобудування, що випускають продукцію переважно військового призначення і значною частиною акцій яких володіє держава.

Необхідно: оцінити якість і ризиковість інвестиційного портфеля банків, ураховуючи, що портфель може бути орієнтований на надійність (консервативний) або на прибутковість (агресивний). Пояснити ознаки, які характеризують той чи інший тип портфеля.

Тема 3. Центральний банк як перший рівень банківської системи

Завдання 3.1. До установи Національного банку України (НБУ) для реєстрації нового акціонерного комерційного банку (АКБ) "Харківбанк" надійшов пакет таких документів:

- бізнес-план банку;
- заява про реєстрацію банку;
- протокол установчих зборів;
- установчий договір;
- статут акціонерного комерційного банку;

висновок регіонального Управління НБУ щодо реєстрації акціонерного комерційного банку;

висновок про відповідність приміщення акціонерного комерційного банку вимогам НБУ;

довідка про забезпечення акціонерного комерційного банку технічними засобами для виконання банківських операцій;

довідка про наявність професійно придатних перших осіб акціонерного комерційного банку;

Необхідно:

1. Зазначити, які ще документи необхідно подати до установи НБУ для реєстрації комерційного банку.

2. Скласти висновок обласного Управління НБУ щодо реєстрації нового банку.

3. Виконати роботу з реєстрації нового банку в НБУ.

Завдання 3.2. До установи НБУ надійшли документи від новоствореного акціонерного комерційного банку "Харківбанк" щодо надання йому ліцензії на здійснення банківських операцій, а саме:

клопотання про надання ліцензій;

бізнес-план банку на перший фінансовий рік його діяльності;

відомості, що підтверджують професійну придатність керівників підрозділів банку, робота яких ліцензується;

інші документи, які наведено в завданні 3.1.

Необхідно:

1. Зазначити, які види діяльності комерційного банку ліцензуються і які ще документи необхідно подати до установи НБУ для одержання відповідних ліцензій ?

2. Скласти висновок обласного управління НБУ щодо надання ліцензій.

3. Оформити ліцензії так, як це робиться в НБУ.

Завдання 3.3. До територіального управління НБУ надійшов пакет документів для реєстрації Національним банком України акціонерного банку "Дністер". За даними установчого договору, підписаного засновниками банку та засвідченого відбитком їх печатки, до складу засновників банку ввійшли:

ВАТ "Нафтопереробний завод", що купує акції банку в сумі, еквівалентній 35 % статутного капіталу банку;

ВАТ "Укрросметал" – має акції у сумі, еквівалентній 20 % статутного капіталу банку;

ЗАТ "Колос" – сума акцій становить 20 % статутного капіталу.

Кошти на формування статутного капіталу новостворюваного банку в розмірі, передбаченому чинним законодавством України та установчими документами банку, акумульовані засновниками банку на накопичувальному рахунку у повному обсязі.

Необхідно:

1. Пояснити, чи має право територіальне управління НБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?

2. У який термін кошти з накопичувального рахунку повертаються учасникам банку в разі відмови реєстрації банку?

Завдання 3.4. До територіального управління НБУ надійшов пакет документів для реєстрації Національним банком України місцевого кооперативного банку. Як свідчать дані установчого договору, кількість учасників місцевого (у межах однієї області) кооперативного банку становить 55 осіб.

Поряд з цим засновниками банку забезпечено (на момент реєстрації) сплату коштів на накопичувальний рахунок, відкритий у територіальному управлінні, у розмірі, еквівалентному 1 млн грн.

Необхідно:

1. Пояснити, чи має право територіальне управління НБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?

2. Які категорії суб'єктів не можуть бути засновниками банку?

3. За рахунок яких коштів може відбуватися формування статутного капіталу банків України?

Тема 4. Стабільність банківської системи

Завдання 4.1. Банки "Дніпробанк" та "Харківбанк" мають таку структуру капіталу на початок першого поточного фінансового року (табл. 4.1).

При інших рівних умовах обидва комерційні банки заробили однаковий балансовий прибуток. Ставка податку на прибуток – 30 %. Акціонери вирішили спрямувати на виплату дивідендів прибуток у розмірі 100 % від величини статутного фонду.

Таблиця 4.1

Структура капіталу "Дніпробанк" та "Харківбанк"

№ п/п	Капітал	"Дніпробанк"		"Харківбанк"	
		млн грн	Питома вага, %	млн грн	Питома вага, %
1	Статутний фонд	50	62,5	20	24
2	Резервний та інші фонди	30	37,5	60	72
3	Усього	80	100	80	100

За другий звітний рік банки заробили прибуток виходячи з показника попереднього фінансового року, тобто 100 % від власного капіталу. Ставка податку на прибуток залишилась попередньою, тобто 30 %. Акціонери знову вирішили одержати дивіденди в розмірі 100 % від номіналу акцій.

Залишок прибутку як за перший, так і другий звітний період спрямовувався на формування фондів банків.

Необхідно:

1. Визначити структуру капіталу на початок другого та третього років діяльності комерційних банків "Дніпробанк" та "Харківбанк".
2. Пояснити, який із названих банків здійснював найбільш раціональне управління власними коштами та чому.

Завдання 4.2. Згідно з розрахунками спеціалістів банку "Харків", потрібно підвищити поточний обсяг банківського кредитування на 7%.

Діяльність банку "Харків" характеризується показниками, приведеними в табл. 4.2 та 4.3.

Показники діяльності банку з залучення ресурсів

Вид банківських ресурсів	Сума, тис. грн	Вартість, % річних
Власний капітал, усього		
у тому числі:		
статутний фонд	4 100	-
загальні резерви	86	-
прибуток минулих років	148	-
Залучені ресурси, усього		
у тому числі:		
кошти до запитання суб'єктів господарської діяльності	1 005	10
строкові кошти суб'єктів господарської діяльності	670	15
міжбанківські кредити	400	17

Таблиця 4.3

Показники діяльності банку з розміщення ресурсів

Напрями розміщення ресурсів	Частка в загальному обсязі активних вкладень, %	Дохідність, % річних
Кредитування юридичних осіб	50	18
Кредитування фізичних осіб	25	25
Вкладення в цінні папери		12

Банк здійснює такі види операцій, пов'язані з вкладенням фінансових ресурсів, як кредитування юридичних і фізичних осіб, а також операції з цінними паперами. При цьому на їх здійснення спрямовується:

80 % власного капіталу банку;

73 % засобів до запитання клієнтів банку;

100 % строкових коштів клієнтів і міжбанківських кредитів банку.

Прибуток від іншої діяльності банку складає 250 тис. грн. До фонду дивідендів спрямовується 50 % прибутки банку після оподаткування.

При визначенні величини коштів, що вкладаються в активні операції, необхідно враховувати середній рівень обов'язкового резервування – 7 %.

Необхідно: визначити найбільш прийнятний для банку варіант збільшення об'єму кредитування за рахунок:

1) зміни порядку розподілу прибутку (зменшення її частини, що направляється до фонду дивідендів, і збільшень за рахунок цього об'ємів кредитування);

2) додаткового залучення ресурсів у вигляді строкових депозитів фізичних осіб за ставкою 16 %.

Завдання 4.3. Показники регулятивного капіталу банку "Харків", адекватності основного і регулятивного капіталу перевищують встановлені нормативні значення. У банку спостерігається високий і стабільний рівень надходжень, що забезпечує йому прибуткову діяльність. Добре врегульований процес зростання капіталу, який визначено політикою банку і підтверджується фактичними даними показників діяльності банку. Керівництво банку здатне визначити ризики, пов'язані з банківськими операціями, та їх вплив на достатність регулятивного капіталу, і сформувати в повному обсязі резерви під активні операції. Акціонери здатні, в разі потреби, нарощувати капітал, розмір дивідендів обґрунтований і забезпечує дохід акціонерам, не перешкоджаючи необхідному зростанню статутного та/або регулятивного капіталу. В банку є незначний рівень негативно класифікованих активів (з урахуванням сформованих резервів під ці активи).

Необхідно: визначити рейтингову оцінку достатності капіталу банку за рейтинговою системою "CAMELS".

Завдання 4.4. НБУ встановив, що обсяги нестандартних активів та/або негативно класифікованих за результатами інспекційної перевірки більші, ніж за даними банку, але разом з тим вони не загрожують капіталу банку, а керівництво звернуло на цей факт належну увагу та має намір і змогу виправити ситуацію. Критерії надання кредитів, здійснення інших активних операцій та методи контролю з боку керівництва мають деякі недоліки. Потребують вдосконалення порядок ідентифікації осіб та процедури здійснення операцій з інсайдерами банку. Активні операції банку (крім кредитних та операцій з цінними паперами) малоприбуткові, пов'язані з дещо підвищеним ризиком, але не становлять реальної загрози для ліквідності і платоспроможності банку.

Необхідно: визначити рейтингову оцінку якості активів банку за рейтинговою системою "CAMELS".

Завдання 4.5. НБУ встановив, що керівництво банку "Харків" досвідчене і компетентне; всі основні показники фінансової діяльності банку відповідають нормативним вимогам, а деякі перевищують їх; повне розуміння керівництвом банку ризиків, пов'язаних з діяльністю банку, економічного середовища та відповідне реагування на зміни в ньому; наявність належного внутрішнього аудиту та належне здійснення ним своїх функцій. Спостерігається виважений підхід до планування, розроблення внутрішніх положень, процедур та засобів контролю, а також активний контроль за їх виконанням; відсутність ознак кредитування інсайдерів на більш сприятливих умовах; належний рівень роботи спостережної ради щодо визначення політики банку та її тісне співробітництво з правлінням (радою директорів) банку. Організаційна структура банку є досконалою (оптимальною), наявність постійно діючої програми підготовки кадрів; відповідальне ставлення правління (ради директорів) та спостережної ради банку до зауважень та рекомендацій Національного банку. Відсутні зауваження щодо виконання банком вимог законодавства з питань запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, а також щодо встановлених у банку правил проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програм його здійснення.

Необхідно: визначити рейтингову оцінку менеджменту банку за рейтинговою системою "CAMELS".

Завдання 4.6. НБУ встановив, що керівництво банку "Харків" добре розуміє баланс банку, знає свою клієнтуру та економічну ситуацію. Обсяг ліквідних активів достатній для задоволення щоденного попиту на кредити та непередбачені зміни в ньому, а також для виконання зобов'язання банку в разі як очікуваних, так і непередбачених змін в обсязі депозитів (вкладів). У банку мінімально залучають міжбанківські кредити для забезпечення потреб у ліквідності; запроваджений, обґрунтований та детальний процес планування, контролю і моніторингу ліквідності. Працівники банку мають достатню кваліфікацію і досвід для підтримки певних пропорцій (відповідностей) між строками отримання коштів і погашення, наприклад, строки повернення кредитів співпадають

з відповідними строками погашення платежами платіжів за депозитами з відповідними строками погашення, що підтверджуються даними балансу. Депозитна база банку адекватно диверсифікована як щодо строків погашення, так і щодо діапазону контрагентів, тобто він має коротко-, середньо-, довгострокові депозити від фізичних осіб, приватних підприємців, підприємств, банків тощо. Виконуються вимоги щодо ліквідності банку.

Необхідно: визначити рейтингову оцінку ліквідності банку за рейтинговою системою "CAMELS".

Тема 5. Банківська система в умовах глобалізації

Завдання 5.1. Підприємство "Альфа" поставило партію кольорових металів за кордон концерну "А1 Ю" на суму 200 тис. доларів США на умовах використання інкасової форми розрахунків. Поставка товару здійснюється залізницею.

Необхідно:

1. Схематично зобразити учасників цієї форми міжнародних розрахунків.
2. Зазначити переваги і недоліки використання інкасо в міжнародних розрахунках. Для кого з учасників така форма міжнародних розрахунків є більш вигідною?

Завдання 5.2. Підприємство "Сігма" поставило партію поліетилену за кордон фірмі "АБН" на загальну суму 150 тис. дол. США на умовах акредитиву.

Необхідно:

1. Представити в графічному вигляді схему розрахунків між учасниками акредитиву.
2. Визначити для кого з учасників така форма міжнародних розрахунків є більш вигідною і чому?

Завдання 5.3. Курс долара США до гривні становить 7,8 – 8,0; курс євро до гривні становить 11,99 – 12,01.

Необхідно: розрахувати крос-курс долара США до євро.

Завдання 5.4. Голландський банк хоче купити 10 млн дол. США в учасника валютного ринку в обмін на фунти стерлінгів. Відомо, що будуть застосовуватися такі курси "spot":

GBP/USD = 1,6122 – 1,6127;

USD/ EVR = 0,8740 – 0,8746;

USD/JPY= 122,05 – 122,10.

Необхідно:

1. Визначити, яку ціну котирує учасник валютного ринку?
2. Яку суму фунтів стерлінгів має сплатити голландський банк?

Завдання 5.5. Корпорація в США отримала EVR 18 млн і хоче перевести цю суму в долари. Відомо, що будуть застосовуватися такі курси "spot":

GBP/USD = 1,6133 – 1,6145;

USD/ EVR = 0,8746 – 0,8750;

USD/JPY= 122,10 – 122,15.

Необхідно:

1. Визначити, за яким курсом буде здійснено цю угоду?
2. Визначити, скільки доларів отримає корпорація?

Завдання 5.6. Японський банк хоче купити в учасника фінансового ринку долари США в обмін на JPY 750 млн. Відомо, що будуть застосовуватися такі курси "spot":

GBP/USD = 1,6135 – 1,6140;

USD/ EVR = 0,8749 – 0,8752;

USD/JPY= 122,10 – 122,15.

Необхідно:

1. Визначити, яку котировку встановлює учасник фінансовою ринку?
2. Визначити, скільки доларів отримає японський банк?

Завдання 5.7. Українська фірма 12 жовтня відвантажила товар, за який має одержати виручку на суму 700 000 дол. США протягом листопада, але точна дата надходження коштів не відома. Після одержання коштів фірмі потрібно буде придбати гривні за долари США для закупівлі устаткування на ринках України. Протягом періоду з 12 жовтня по 30 листопада очікується підвищення курсу гривні відносно долара США. З метою страхування валютного ризику фірма звертається

до комерційного банку і укладає з ним опціонний валютний контракт на таких умовах: опціон продажу за доларами США на суму 700 000 дол. США; термін – 01 по 30 листопада; ціна виконання USD / UAH = 7,98; опціонна премія становить 50 000 грн. Платіж у доларах США фірма одержала 26 листопада.

Необхідно: визначити та проаналізувати результати опціонної валютної угоди при різних спот-курсах на дату отримання коштів:

а) USD / UAH = 7,98;

б) USD / UAH = 8,02;

в) USD / UAH = 7,85.

Завдання 5.8. Іноземна фірма має намір вкласти 300 000 дол. США на термін шість місяців. Є два варіанти вкладання коштів: євродоларовий депозит під 8 % річних або облігації внутрішньої державної позики уряду України під 23 % річних. На дату інвестування спот-курс гривні встановив USD / UAH = 2,9700.

Необхідно: проаналізувати дохідність та рівень ризику кожного з напрямів вкладання коштів, а також переваги та недоліки укладання форвардного валютного контракту.

Завдання 5.9. Фірма "Арно ЛТД" має у банку "Харківбанк" розрахунковий рахунок у гривнях та валютний рахунок у доларах США. До цього часу фірма купувала мінеральні добрива в Російській Федерації. Але нині вона дістала вигідніші пропозиції з інших країн:

австрійська фірма "Технотайл" запропонувала оплату за відкритим рахунком на умові FOB через 1 місяць;

компанія "Дер Волен" із Португалії ставить умовою документарне інкасо, CFR через два місяці;

фірма "НКТ" з Бельгії вимагає документарний акредитив, CIF через 3 місяці.

Плата за транспортування з будь-якого порту Західної Європи в перерахунку на гривні UAH 18 за тонну, страхування 2 % від загальної вартості, комісійні за інкасо 0,25 %, комісійні за акредитив 0,75 %.

Фірма "Арно ЛТД" вирішив використати форвардний контракт як засіб покриття валютного ризику.

Необхідно: з'ясувати для фірми "Арно ЛТД" найкращу пропозицію, використовуючи дані табл. 5.1, 5.2.

Таблиця 5.1

Курси "Форвард" для іноземних валют у гривнях

Країна	Валюта	Спот		1 місяць		2 місяці		3 місяці	
		Купівля	Продаж	Купівля	Продаж	Купівля	Продаж	Купівля	Продаж
Австрія	100 шилінгів	14,195	14,235	14,210	14,260	14,212	14,268	14,215	14,273
Португалія	100 ескудо	1,032	1,052	1,017	1,039	1,003	1,024	1,000	1,010
Бельгія	100 франків	4,860	4,880	4,866	4,888	4,872	4,896	4,879	4,904

Таблиця 5.2

Ціни за одну тону мінеральних добрив

№ п/п	Австрія, шилінг	Португалія, ескудо	Бельгія, франк
1	10 000,00	140 000,00	28 500,00
2	12 000,00	168 000,00	34 200,00
3	8 333,33	116 666,67	23 750,00
4	13 000,00	182 000,00	37 050,00
5	7 692,31	107 692,31	21 923,08
6	14 000,00	196 000,00	39900
7	7 177,86	100 035,00	20 392,14
8	15 000,00	210 000,00	42 750,00
9	7 186,67	93 853,33	19 520,00
10	16 000,00	224 000,00	45 600,00
11	6 250,00	87 500,00	17 812,50
12	17 000,00	238 000,00	48 450,00
13	5 882,35	82 352,94	16 764,71
14	18 000	252 000,00	51 300,00
15	5 603,56	77 825,78	15 881,33

Завдання 5.10. У табл. 5.3 подано дані для визначення валютної позиції банку.

Вихідні дані для розрахунку валютної позиції банку, тис. грн

Валюта	Балансові активи	Балансові зобов'язання	Забалансові активи	Забалансові зобов'язання	Курс НБУ грн за од.
EUR	3400	1350	300	-	12,2
USD	1200	500	-	300	8,00
RUR	950	780	180	-	5,05

Необхідно:

1. На підставі інформації, що наведена в таблиці, розрахувати загальну відкриту валютну позицію банку за кожною валютою.
2. Визначити розрахунок лімітів валютної позиції, їх нормативне значення та санкції за недотримання цих показників.

Завдання 5.11. До комерційного банку "Харківбанк" МФО 337576 звернулося ТОВ "Альфа" з проханням відкрити йому поточні валютні рахунки в доларах США та євро.

2. Для розрахунків з іноземним партнером фірмою "Ізраел" за експортовану в Україну продукцію (обладнання для переробки сільсько-господарської сировини) за придбання товари клієнту необхідно купити 150 тис. євро та відкрити на його користь безвідкличний покритий акредитив у "Дрезден-банк" (м. Дрезден) (відповідно до договору купівлі-продажу № 14 від 01.02.2001 р.).

Необхідно:

1. Скласти перелік необхідних документів для відкриття валютного рахунку.
2. Відкрити відповідні рахунки.
3. Скласти перелік документів, що є підставою для купівлі іноземної валюти на Міжбанківському валютному ринку України при розрахунках з нерезидентами за торговими операціями.
4. Скласти заяву на купівлю іноземної валюти.

Тема 6. Державне регулювання банківської системи

Завдання 6.1. Обсяг грошової маси в країні на кінець року становить 701 млрд грн. На початку наступного року центральний банк надав комерційним банкам кредит у розмірі 485 млн грн і встановив норму обов'язкових резервів у розмірі 4 %.

Необхідно: розрахувати обсяги грошової маси в країні.

Завдання 6.2. На підставі інформації, яка наведена в табл. 6.1 і яку НБУ використовує для складання прогнозу касових оборотів на наступний квартал, розрахуйте надходження торговельної виручки в банки готівкою.

Таблиця 6.1

Дані для складання касових оборотів, тис. грн.

Показник	Сума, тис. грн.
Роздрібний товарообіг	22 800
Продаж товарів за безготівковими розрахунками	10 500
Виручка, що використовується торговельними підприємствами на закупівлю сільгосппродукції	80
Виручка, що використовується торговельними підприємствами на виплати, пов'язані з оплатою праці	780
Виручка, що використовується торговельними підприємствами на інші витрати	90
Надходження виручки на пошту готівкою	320
Фонд оплати праці	12 500
Безготівкові утримання із заробітної плати:	
прибутковий податок із робітників і службовців	5 000
до Пенсійного фонду	655
профспілкові внески	320
інші утримання	80
Перерахування заробітної плати на вклади у банках	6 400
Виплати пов'язані з оплатою праці, з виручки (касових надходжень)	5 200

Необхідно: зробити висновки. Визначити роль НБУ в організації готівкового обігу.

На яких рівнях відбувається касове планування готівкового обігу? Відобразіть відповідь схематично.

Завдання 6.3. На підставі інформації, що використовується НБУ для складання прогнозу касових оборотів, розрахуйте суму видачі готівки на заробітну плату та інші види оплати праці, якщо фонд оплати праці складає 43 000 тис. грн, податок на доходи з громадян – 8 847,73 тис. грн, утримання до Пенсійного фонду – 650 тис. грн, утримання профспілкових внесків – 120 тис. грн; перерахування заробітної плати на вклади у банках 12 500 тис. грн, виплати пов'язані з оплатою праці з виручки (касових надходжень) – тис. грн. Зробити висновки. Визначте повноваження НБУ при прогнозуванні готівкового обігу. На яких рівнях відбувається касове планування готівкового обігу?

Завдання 6.4. У балансі та відповідних формах звітності банку відображені такі показники, тис. грн (табл. 6.2).

Таблиця 6.2

Дані для складання касових оборотів, тис. грн

Загальні активи банку	130 000
З них:	
кошти на кореспондентських рахунках	750
кошти в касі	80
зі строком погашення до 30 днів	3 800
зі строком погашення до одного року	4 500
Загальні зобов'язання	18 000
з них:	
зобов'язання до запитання	3 900
поточні зобов'язання	3 700
короткострокові зобов'язання	5 600

Визначити:

- а) норматив миттєвої ліквідності;
- б) норматив поточної ліквідності;
- в) норматив короткострокової ліквідності;
- г) оцінити дотримання банком цих нормативів та розмір штрафу, якщо вони не виконуються банком перший раз протягом календарного періоду (уставний капітал банку 100 000 тис. грн);
- д) обґрунтувати економічний зміст показників та необхідність дотримання комерційними банками цих нормативів.

Завдання 6.5. У табл. 6.3 наведено дані щодо державних облігацій, які містяться у портфелі банку.

Таблиця 6.3

Дані щодо державних облігацій, які містяться у портфелі банку

№ п/п	Ринкова ціна, грн	Тривалість облігації, роки	Зміна ставки процента, %	Ставка за безризиковим (альтернативним) вкладенням, %
1	90	3	+2	15
2	150	5	+4	13
3	110	4	-2	18
4	130	4	+2	23
5	140	3	-4	18
6	200	2	-2	20
7	120	7	+2	8
8	300	3	3	30
9	270	5	-3	12
10	250	4	-3	9
11	210	3	+5	10
12	190	5	-7	20
13	180	6	+1	14
14	160	4	-4	14
15	60	6	+2	17

Необхідно: за матеріалами табл. 6.3 обчислити, як і на скільки змінилася ціна державних облігації у зв'язку зі зміною ставки процента, яка здійснюється центральним банком.

Завдання 6.6. Вимоги банку в доларовому еквіваленті складають 10 000, а в євро 5 000. Зобов'язання в цих валютах відповідно 8 000 дол. і 6 000 євро. Позиції відкриті в обох валютах. Визначити розмір загальної відкритої валютної позиції (1:8 і 1:11 в грн еквіваленті). Визначте розмір ліміту Н13-1, або Н13-2, та можливий розмір штрафу НБУ якщо розмір регулятивного капіталу банку складає 120 млн грн, уставного капіталу 80 млн грн. Зробіть висновки. Аргументуйте, з якою метою та яким чином НБУ регулює валютні операції комерційних банків.

Завдання 6.7. У табл. 12.2 наведено дані щодо облігацій, які містяться у портфелі банку "Харківбанк".

Таблиця 6.4

Дані щодо облігацій, які містяться у портфелі банку "Харківбанк"

№ п/п	Номінал, грн	Курс поточний, грн	Ставка купонної дохідності, %	Курс купівлі, грн
1	2	3	4	5
1	90	73	50	78
2	150	85	63	80
2	110	64	49	69
3	130	94	71	89
4	140	73	66	78
5	200	82	46	77
6	120	77	59	84
7	300	63	63	56
8	270	85	70	73
9	250	64	50	71
10	210	93	61	80
11	190	55	52	61
12	180	86	62	77
13	160	54	59	62
14	60	96	50	80

Необхідно:

1. За матеріалами табл. 12.2 обчислити поточну дохідність облігацій за номіналом і за курсом купівлі.

2. Зробити висновки з приводу того, чи варто було тримати облігації протягом усього періоду з моменту купівлі, узявши до уваги, що поточний курс (порівняно з курсом купівлі) виражає сталу тенденцію зміни курсу.

Завдання 6.8. Національний банк України проводить кількісний тендер для рефінансування банків терміном до 14 днів. Загальна сума кредиту, запропонована НБУ – 2 000 тис. грн. Мінімальна сума заявки

одного банку – 150 тис. грн. Вид забезпечення – враховані банком векселя суб'єктів господарювання.

Для участі в тендері отримані заявки банків (табл. 6.5).

Таблиця 6.5

Показники діяльності банку для участі у конкурсі

Показники	Банки				
	1	2	3	4	5
1. Сума заявки банку, тис. грн	750,0	400,0	450,0	550,0	450,0
2. Термін діяльності банку	6 років	10 міс.	3 роки	2 роки	4 роки
3. Резерв під кредитний ризик, тис. грн:					
3.1) розрахункова сума;	100,0	55,0	90,0	120,0	150,0
3.2) фактично сформовано	100,0	45,0	75,0	120,0	150,0
4. Дотримання банком економічних нормативів на останню дату:					
4.1) мінімального розміру регулятивного капіталу (H_1): дотримання (+), недотримання (-);	+	-	-	+	+
4.2) співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (H_3): фактичне значення, %. Максимального розміру кредитного ризику на один контрагента (H_7): фактичне значення, %	9,2	5,5	8,0	8,5	9,0
5. Балансова вартість векселів, наданих у забезпечення кредиту	750,0	320,0	370,0	970,0	650,0

Довідка: інші вимоги НБУ, пропоновані при рефінансуванні банків, усі банки, що подали заявки, дотримують.

Необхідно: вирішити питання про участь банків у тендері, аргументувавши причини відмовлення. Які суми кредиту одержать банки, допущені до кількісного тендера НБУ?

Завдання 6.9. НБУ проводить кредитний тендер. На тендер виставлені ресурси на суму 165 тис. грн. Заявки банків на кредит наведені у табл. 6.6. НБУ проводить кількісний тендер.

Показники діяльності банку для участі у конкурсі

Банк	Сума заявки, млн грн
А	100
Б	40
В	60
Г	80
Д	20

Потрібно визначити, заявки яких банків задовольнить НБУ. Яке економічне значення мають кредити НБУ? Які існують вимоги до рефінансування банків та обмеження щодо участі банків у кредитному тендері?

Завдання 6.10. Обсяг грошової маси в країні на кінець року становить 65,5 млрд. грн. На початку наступного року центральний банк купив цінні папери у дилерів фондового ринку на суму 15,5 млрд грн (розрахунки безготівкові) і встановив норму обов'язкових резервів у розмірі 8 %. Як зміниться обсяг грошової маси в країні?

Завдання 6.11. У платіжному балансі України містяться дані щодо загальної суми офіційних валютних резервів та її складових. У наведеному фрагменті балансу є такі дані (табл. 6.7).

Показники платіжного балансу держави

Стаття платіжного балансу	Сума млн дол. США
1. Золото	570
2. Іноземні валюти	1 200
3. Внесок країни до капіталу МВФ	260
4. X (невідомо величина)	?
Офіційні валютні резерви	2 550

Назвіть четвертий складник офіційних валютних резервів та розрахуйте його величину, виходячи з даних таблиці. У висновках треба охарактеризувати необхідність управління золотовалютними резервами. Навести структуру платіжного балансу та значення НБУ у його виконанні.

Завдання 6.12. Банк А на акції номіналом 10 ум. од., курсова вартість яких на початку року дорівнювала 40 ум. од., сплатив за рік дивіденди в розмірі 14 % річних. Банк Б на акції номіналом 1 ум. од., курсова вартість яких на початку року становила 2 ум. од., виплачував дивіденди щоквартально заставками 13, 16, 20, і 26 % річних відповідно. Курс долара на початку року становив 1,6 ум. од./дол., а в кінці кожного наступного кварталу 1,8; 2,1; 2,3; і 2,5 ум. од. на дол. відповідно.

Необхідно: визначити реальну прибутковість за рівним дивіденду акцій банків, куплених на початку року.

Завдання 6.13. Розмір коштів, інвестованих для здійснення договору РЕПО, складає 120 тис. грн РЕПО складає 120 тис. грн. Ставка РЕПО – 15 %. Строк здійснення операції – 30 днів.

Необхідно: розрахувати процентний дохід, який можливо отримати від інвестування коштів у договір РЕПО.

Рекомендована література

Аналіз банківської діяльності : підручник / Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред Герасимович А. М. – К. : КНЕУ, 2003. – 600 с.

Банківський менеджмент : підручник / О. А. Кириченко, В. І. Міщенко, Щербань В. П. – К. : Знання, 2005. – 832 с.

Банківська система України : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренева, К. Ф. Черкашина та ін. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 187 с.

Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посібн. для студ. екон. спец. / Васюренко О. В. – К. : Знання, 2008. – 318 с.

Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посібн. для студ. ВНЗ / Єпіфанов А. О., Маслак Н. Г., Сало І. В. – Суми : Університетська книга, 2007. – 522 с.

Копилюк О. І. Банківські операції : навч. посібн. / О. І. Копилюк, Г. В. Бондарчук-Грита. – К. : Знання, 2010. – 447 с.

Косова Т. Д. Банківські операції : навч. посібн. / Косова Т. Д., Циганов О. Р. – Донецьк : Норд-Прес ; ДонДУУ, 2008. – 350 с.

Коцовська Р. Р. Банківські операції : навч. посібн. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К. : УБС НБУ ; Знання, 2010. – 390 с.

Крупка М. І. Банківські операції : підручник / М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 311 с.

Міщенко В. І. Банківські операції : підручник / Міщенко В. І., Слав`янська Н. Г., Коренева О. Г. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Знання, 2007. – 796 с.

Мороз А. М. Банківські операції : підручник / Мороз А. М., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф. ; під ред. А. М. Мороз. – 2-ге вид., виправл. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 476 с.

Снігурська Л. П. Банківські операції і послуги : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / Снігурська Л. П. – К. : МАУП, 2006. – 456 с.

Холодна Ю. Є. Банківські операції : конспект лекцій / Холодна Ю. Є. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 124 с.

Череп А. В. Банківські операції : навч. посібн. для студ. ВНЗ / Череп А. В., Андросова О. Ф. – К. : Кондор, 2008. – 407 с.

Фурсова В. А. Банківські операції : навч. посібн. для практ. занять / В. А. Фурсова. – Х. : ХАІ, 2010. – 56 с.

Швайка М. А. Банківська система України: проблеми становлення і удосконалення / Швайка М. А. ; за заг. ред. Овсянникова О. М. ; Асоц. деп. Верховної Ради України. – К. : Вид. Київ. міжнар. ун-ту, 2010. – 760 с.

Про банки і банківську діяльність : Закон України, затв. Постановою Верховної Ради України від 11.01.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

Про міжбанківські розрахунки в Україні : Інструкція, затв. Постановою Правління НБУ № 621 від 27.12.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

Про Національний банк України : Закон України, затв. Постановою Верховної Ради України № 679-14 від 30.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

Про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України : Інструкція № 4, затв. Постановою Правління Національного банку України № 335 від 13.10.1997 р. із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

Про порядок видачі банкам ліцензії на здійснення банківських операцій : Положення НБУ. Затв. Постановою правління НБУ № 181 від 06.05.1998 р. із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

Про порядок створення і реєстрації комерційних банків : Положення Національного банку України, затв. Постановою Правління НБУ № 281 від 21.08.1998 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Завдання до практичних занять
з навчальної дисципліни
"БАНКІВСЬКА СИСТЕМА"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
спеціалізації "Банківська справа"
всіх форм навчання**

Укладачі: **Холодна** Юлія Євгеніївна
Рац Ольга Миколаївна

Відповідальний за випуск **Колодізєв О. М.**

Редактор **Бутенко В. О.**
Коректор **Пушкар І. П.**

План 2012 р. Поз. № 91.

Підп. до друку Формат 60×90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.
Ум.-друк. арк. 2,75. Обл.-вид. арк. 3,44. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*